

Naziv projekta:
Prostorno uređenje teritorija –
unutrašnjost i priobalje Istre
(PUT-UP ISTRE)

Studija:

Koncept
prostornog razvoja
Istre (HR – SLO)

Istraživanje pet sadržajnih sklopova:

- (1) **Promet**, (2) **Turizam**,
- (3) **Poljoprivreda**, (4) **Gospodarstvo i**
- (5) **Zaštićena područja**

Odabir informacija i činjenica,
te bitnih tema i smjernica **iz Koncepta**

Zemljopisna Istra - 3.476 km² administrativno je podijeljena između:

- ❖ **Hrvatske** 3.130 km² ili 90,0 %
- ❖ **Slovenije** 337 km² ili 9,7 %
- ❖ **Italije** cca 9 km² ili 0,3 %

Plansko razdoblje Projekta

10-15 godina
do 2025. – 2030.

Prostor istraživanja - oko **3.400 km²**
SLO 580 km² + HR 2.813 km²

Ukupno **stanovnika** – oko **300.000**
SLO 92.000 + HR 208.000

Stanovnika **pograničnog** područja oko
124.000
92.000 u 5 SLO JLS + 32.000 u 8 HR JLS

BDP po stanovniku:
17.240 Eura u SLO Istri (2. u Sloveniji)
12.700 eura u HR Istri (2. u Hrvatskoj)

Napomena: Zbog skraćenog pisanja u ovom materijalu koristimo naziv HR Istra ili HR - za Istarsku županiju i SLO Istra ili SLO za Slovensku Istru.

Društveno-ekonomski život EU države odvija se (od 2007. u EU, HR i SLO - EuroStat)
kroz 21 klasificiranu djelatnost - (od toga **13-ak** djelatnosti **ima veće prostorne potrebe**)

Ovaj Projekt se usmjerio samo na odabrane djelatnosti koje su grupirane u 5 sadržajnih sklopova

- (A) Poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo
- (B) Rudarstvo i vađenje minerala
- (C) Prerađivačka industrija
- (D) Energetika
- (E) Vodoprivreda
- (F) Građevinarstvo
- (G) Trgovina
- (H) Prijevoz i skladištenje
- (I) Turizam, smještaj i usluga hrane
- (J) Informacije i komunikacije
- (K) Financijske usluge
- (L) Nekretnine poslovanje
- (M) Stručne, znanstvene i tehničke
- (N) Administrativne i pomoćne usluge
- (O) Javna uprava, obrana
- (P) Obrazovanje
- (Q) Zdravstvo i socijalna skrb
- (R) Umjetnost, zabava, rekreacija
- (S) Ostale uslužne djelatnosti
- (T) Kućanstva kao poslodavci
- (U) Izvanteritorijalne organizacije

Projekt PUT-UP Istre
istražuje koncept razvoja (kroz suradnju)
5 sadržajnih sklopova:

1. **Promet** – najviše zajedničkog, potreba
2. **Turizam** – konkurencija, nadopuna
3. **Poljoprivreda** – suradnja, zaštita izvornosti
4. **Gospodarstvo** – konkurencija, suradnja
5. **Zaštita prostora** – najviše zajedničkog, potreba

STANOVNIŠTVO I NASELJA

Istra HR+SLO

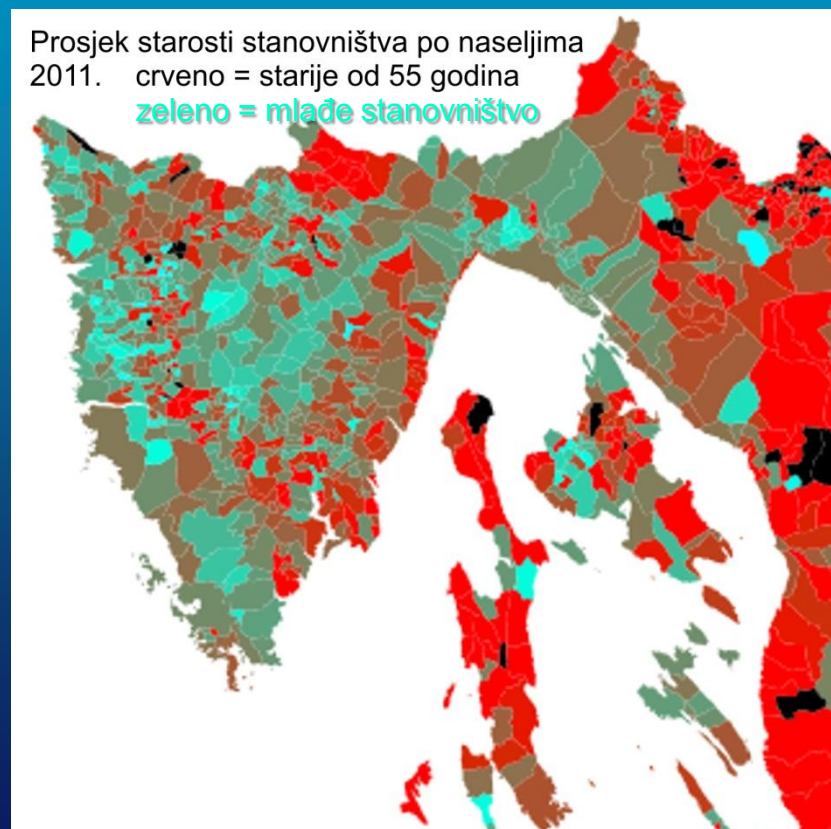
Ovaj prostorni projekt prvenstveno se radi za ljude, odnosno za društvene zajednice SLO Istre i HR Istre (Istarske županije)

Zato se, prije tematskih sadržajnih sklopova **uvodno podsjetimo** na nekoliko osnovnih informacija i činjenica **o stanovništvu i naseljima** u SLO i HR Istri

U Europi, Hrvatska spada u skupinu zemalja s **najlošijom demografskom slikom.**

Demografsko starenje uz depopulaciju temeljni je demografski proces koji karakterizira Hrvatsku u posljednjih nekoliko desetljeća.

Takav trend za sobom povlači brojna ozbiljna pitanja – od toga tko će svojim radom izdržavati djecu, nezaposlene i umirovljenike - do toga **tko će ulagati u krajeve u kojima nema odgovarajuće radne snage.**

STANOVNIŠTVO I NASELJA

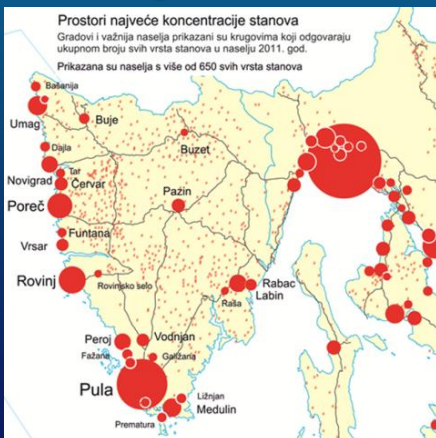
Istra HR+SLO

Prostorni razmještaj stanovništva neke regije, i u njoj razvoj naselja, **najmjerodavniji (sintezni) je pokazatelj vrijednosti i privlačnosti nekog prostora** za gospodarski razvoj i naseljavanje ljudi.

❖ u HR Istri je uočljivo da se već pola stoljeća stanovništvo trajno preseljava iz malih u veća naselja a osobito iz unutrašnjosti u obalne gradove.

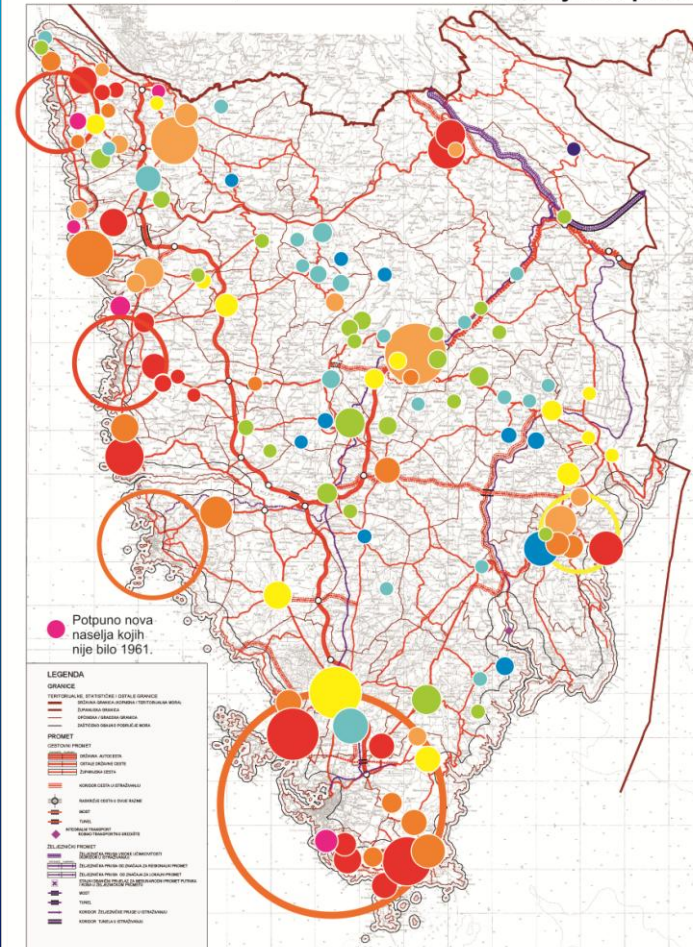
❖ Gdje ljudi rade tu žele i stanovati ili gdje stanuju tamo žele i raditi.

Veća naselja – pružaju veće mogućnosti.

Razvoj stanovništva većih naselja u razdoblju od 50 godina: 1961 - 2011.

Prikazana naselja s više od 200 stanovnika 2011. god. **Poželjnost prostora za život**

STANOVNIŠTVO I NASELJA

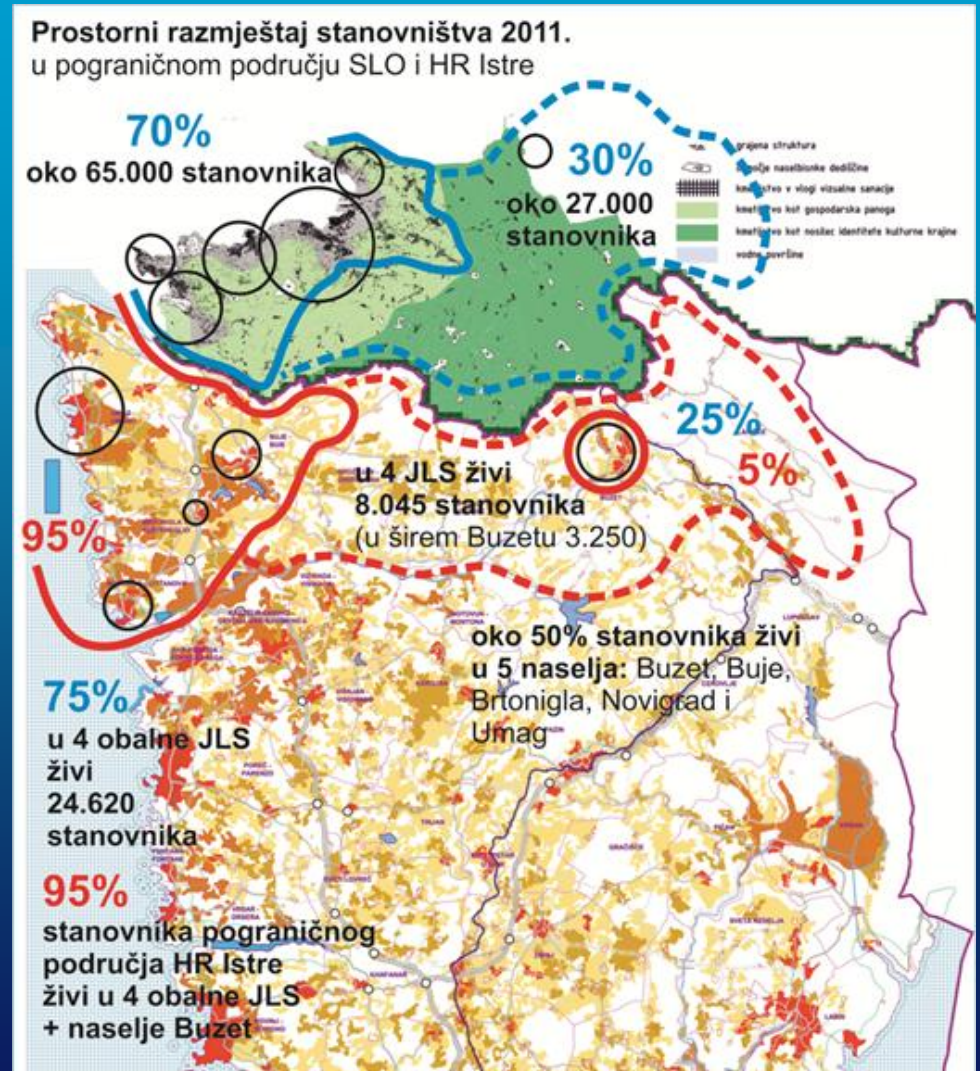
Istra HR+SLO

Proces migracija iz malih u velika naselja (gradove) i preseljenja iz zaobalja na obalu je nezaustavljiv.

Upitno je koliko se taj proces može uspješno preusmjeravati, čak i u bogatim zemljama.

Činjenice o životu u malim naseljima u HR Istri (a slično je i u SLO Istri):

- ❖ **HR Istra i SLO Istra su regije s drugim najvišim BDP u svojim državama,** (odmah iza Zagreba i Ljubljane),
- ❖ **I pored razvijenosti regija život u malim naseljima nije posebno ugodan i lagan.** Ljudi traže više. (vidi anketnu sociološku studiju),
- ❖ **Suvremeni proces urbanizacije gotovo je izjednačio načine života u malim i velikim naseljima. Nema više klasičnog sela.**
- ❖ **Stanovnici malih naselja moraju biti objektivni da im život ima i brojne kvalitete, a normalno da ima i neke nedostatke.** Malo ima tako bogatih društava koja mogu takve životne uvjete brzo ili više ujednačiti.

STANOVNIŠTVO I NASELJA

Istra HR+SLO

Prilog sociološkim istraživanjima Istre

Veće ili manje **društvene zajednice** (države, regije, naselja)

nedovoljno razumijevaju procese razvoja naseljavanja i urbanizacije

(Ljudi često kazuju: „nekada je u mojem mjestu bilo toliko ljudi i toliko djece a vidi sada nikoga nema”)

- ❖ **Prihvatimo** kao društvo **civilizacijsku činjenicu da se naseljenost** (smještaj i funkcija naselja) **nekog prostora neprekidno mijenja kroz vrijeme** kao posljedica promjena u društveno-gospodarskoj i/ili političkoj sferi – neke zemlje ili čak kontinenta.
- ❖ Povijesna je činjenica da **neki naseljeni prostori-gradovi kroz vrijeme uvećavaju ili gube značaj** u širem okružju regiji-državi. To je objektivna neminovnost razvoja, ma koliko je to ljudskim zajednicama teško prihvatljivo.
- ❖ **Čovječanstvo se ubrzano preseljava u urbanizirana područja i gradove** osobito su privlačna obalna područja.
- ❖ **Primjer Istre: 75 % stanovnika živi u obalnim naseljima a samo 25 % u unutrašnjosti**, a danas je unutrašnja Istra bolje razvijena i uređena no što je bila prije 40 godina, jer mobilnost ljudi to omogućava (stanovanje i rad na obali, vikend radovi na djedovini).
- ❖ **Želimo ravnomjerni razvoj - Nema ravnomjernog razvoja** (gotovo nigdje – ravnomjernijeg možda, da). Kao što svi ljudi nisu jednakih sposobnosti i vještina tako niti društvene zajednice (manje ili veće) nemaju jednake sposobnosti da ostvaruju razvoj.
- ❖ **Svijet opstoji i razvija se na natjecanju u konkurentnosti**

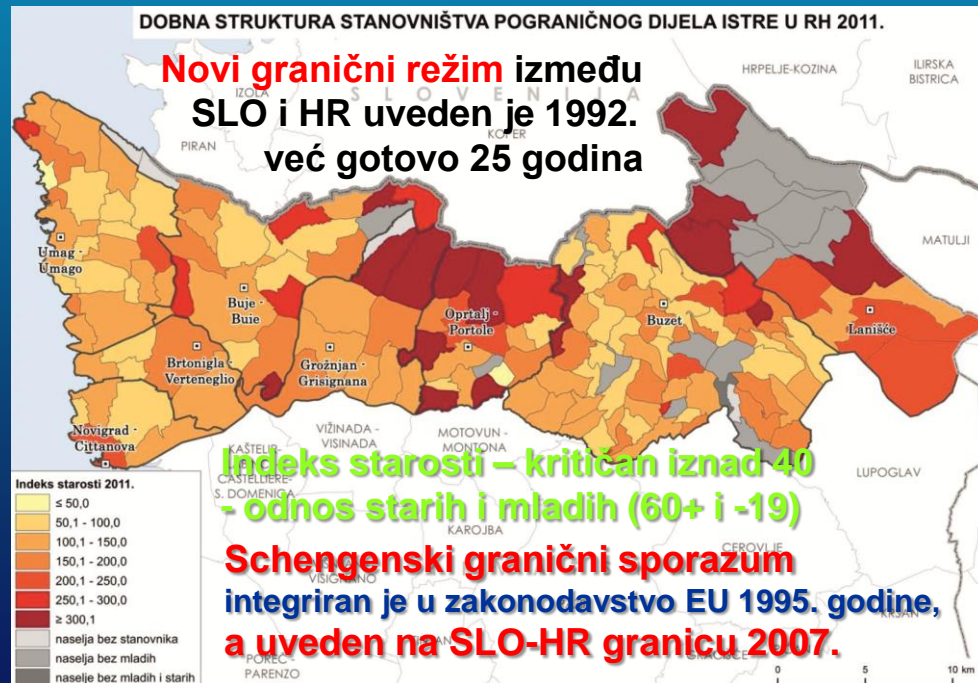

Schengenski granični režim –

bitno je ograničenje kvalitetnije suradnje uz granicu

- ❖ **Kako on djeluje na granici? Čemu posebno smeta?**
U kojem sadržajnom sklopu stvara posebne probleme?
- ❖ **Ljudi kod prelazaka granice moraju imati dokumente** koji se kontroliraju e-uređajima na graničnim prijelazima
- ❖ **Prijevoz roba i životinja** može biti samo na prijelazima koji su za takvu kontrolu opremljeni nužnim službama
- ❖ **To znači da takvih graničnih prijelaza može biti malo** jer osoblje i oprema koštaju.

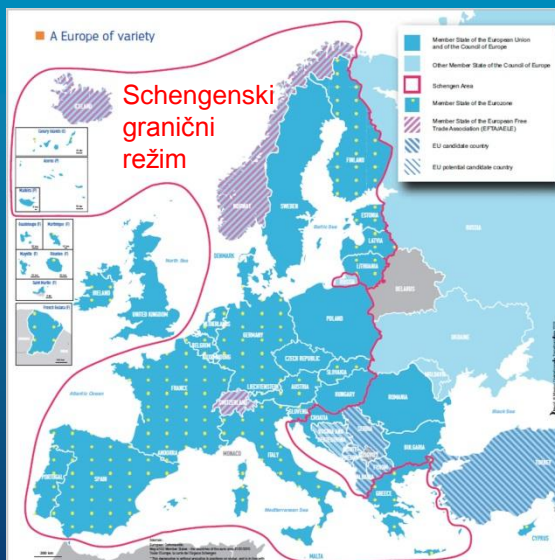

Privremena ponovna uspostava graničnih kontrola - između država članica u slučajevima krizne situacije. Ugrožen HR turizam i pad vrijednosti nekretnina.

Na SLO-HR granici u posljednjih 65 godina sve je stroži režim kontrole ljudi i roba. (Danas je već žica a uskoro možda i vojska. U kojem smjeru će se to dalje razvijati, kada znamo da granica SLO-HR još nije utvrđena !?)

1. PROMET

Cestovni,
željeznički,
pomorski,
zračni
Istra HR+SLO

Sadržajni sklop velikih mogućnosti suradnje na projektima unapređenja prometnog povezivanja

1. PROMET

1.1. Cestovni Istra HR+SLO

Dolasci turista u HR Istru kroz SLO Istru

u 2015. godini iz država:

- ❖ Njemačka 835.000 dolazaka
- ❖ Austrija 528.000
- ❖ Slovenija 501.000
- ❖ Italija 435.000
- Ukupno 2.300.000 dolazaka**
- ❖ Hrvatska 203.000 (kroz Učku)

Opet o Schengenu:

Ponovno uvođenje graničnih kontrola diljem Europe proizvelo bi velik rast troškova za gospodarstvo, zbog prometnih zastoja na EU granicama.

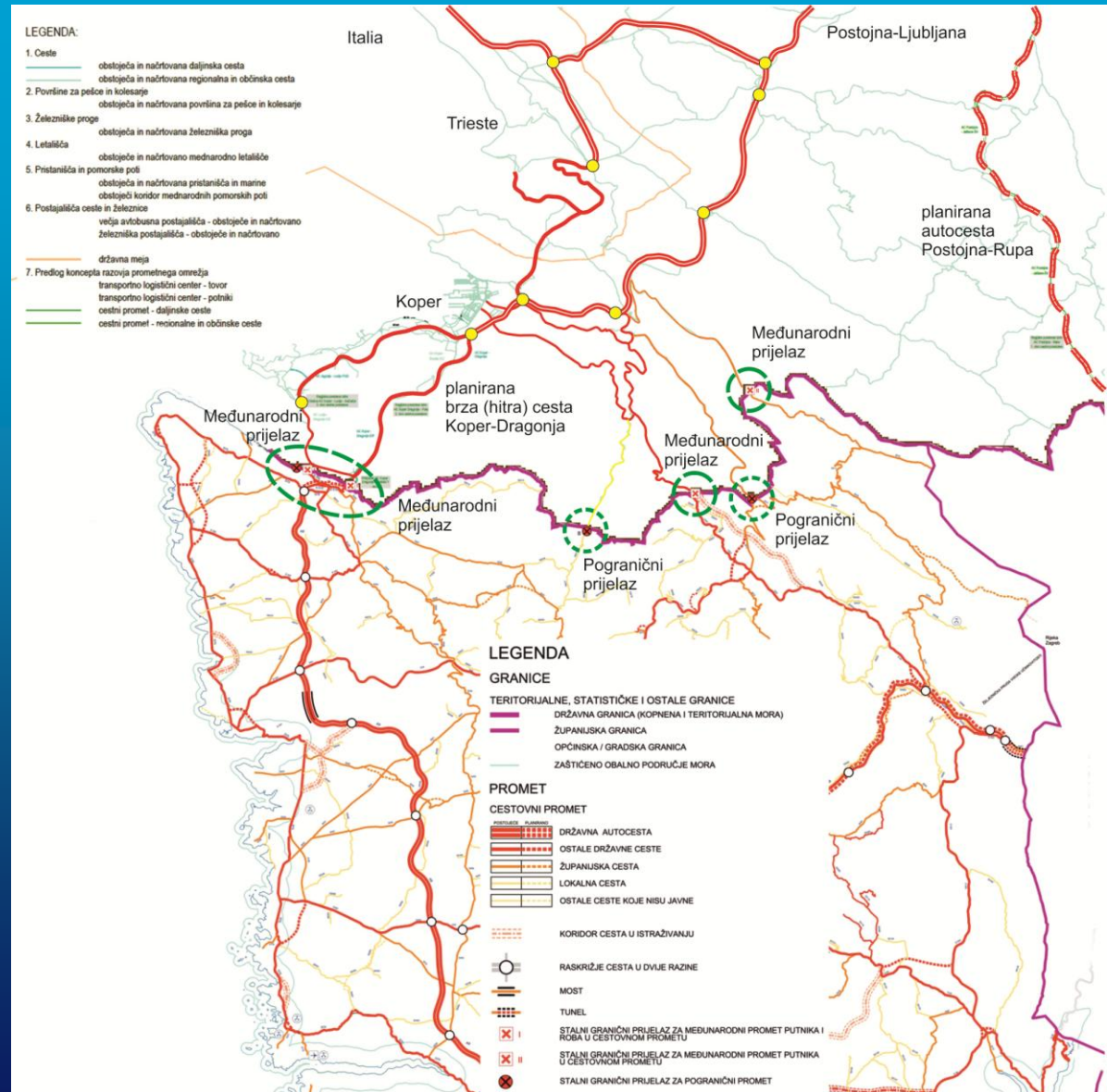
1.1. Cestovni Istra HR+SLO

Završiti spajanje autocesta SLO-HR (HC Koper-Dragonja) jer je to prvenstveno interes građana Slovenije zbog:

- ❖ velikih sezonskih turističkih gužvi u SLO Istri (na Dragonji)
- ❖ brzog i sigurnog dolaska na odmor u HR Istru i do svojih stanova za odmor (vikendica)

Problem i prednosti schengenskog graničnog režima

- ❖ kontrola ljudi i roba je moguća samo na nekoliko prijelaza (zbog tehničkih uvjeta)
- ❖ ograničenja više smetaju građanima HR Istre
- ❖ schengen je znatno snizio troškove protoka i roba i ljudi.
- ❖ luka Koper je zato postala važna luka srednje Europe

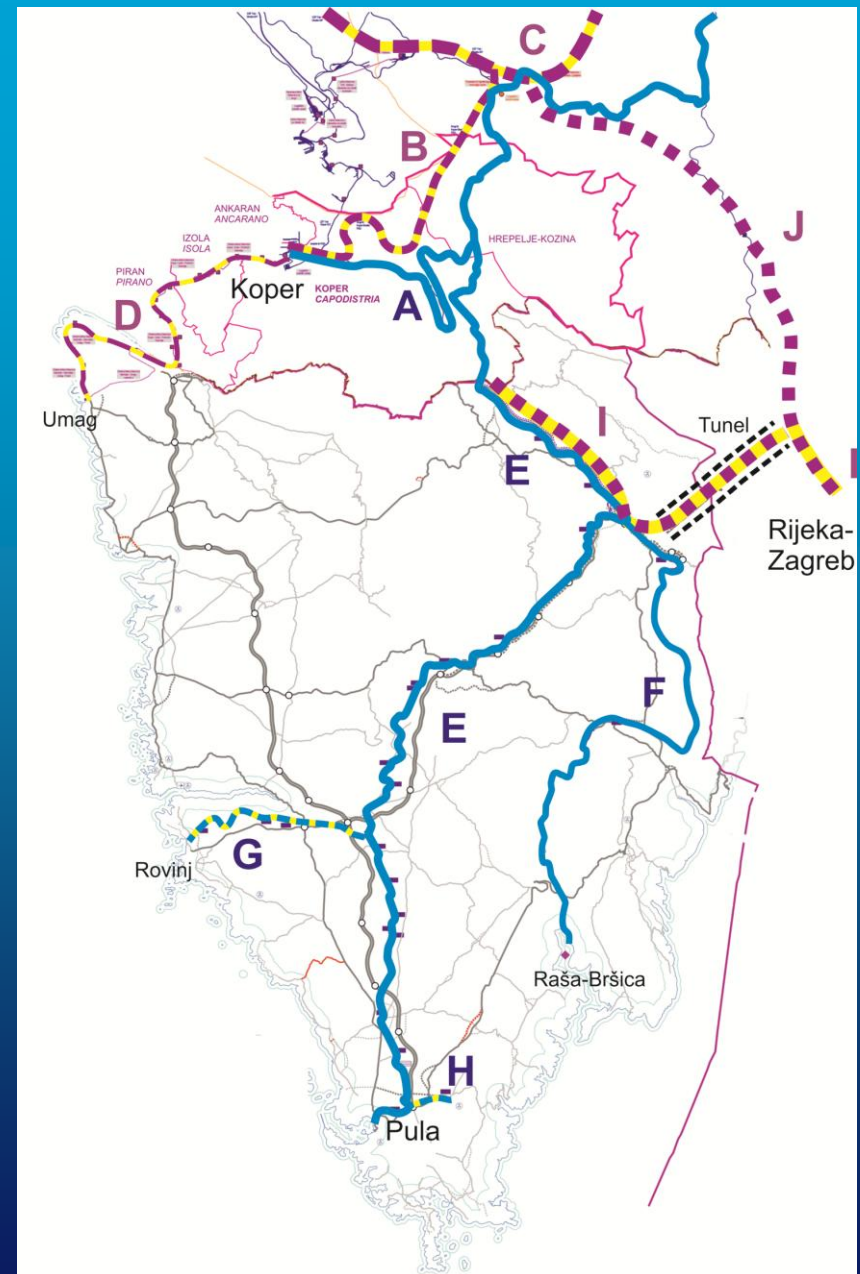
1.2. Željeznički Istra HR+SLO

SLO Istra

- A – **postojeća** pruga Koper-Kozina
(na granici iskoristivosti – postaje ograničenje luke)
- B – **planirana** pruga Koper-Divača
(jako velika investicija - nužni EU fondovi)
- C – **planirana** pruga velike propusne moći i brzina
(kroz Sežanu, teško ostvarivo – nužni EU fondovi)
- D – **planirana obalna laka željeznica** (tramvaj?)
(veliki problem koridor i ekonomičnost)

HR Istra

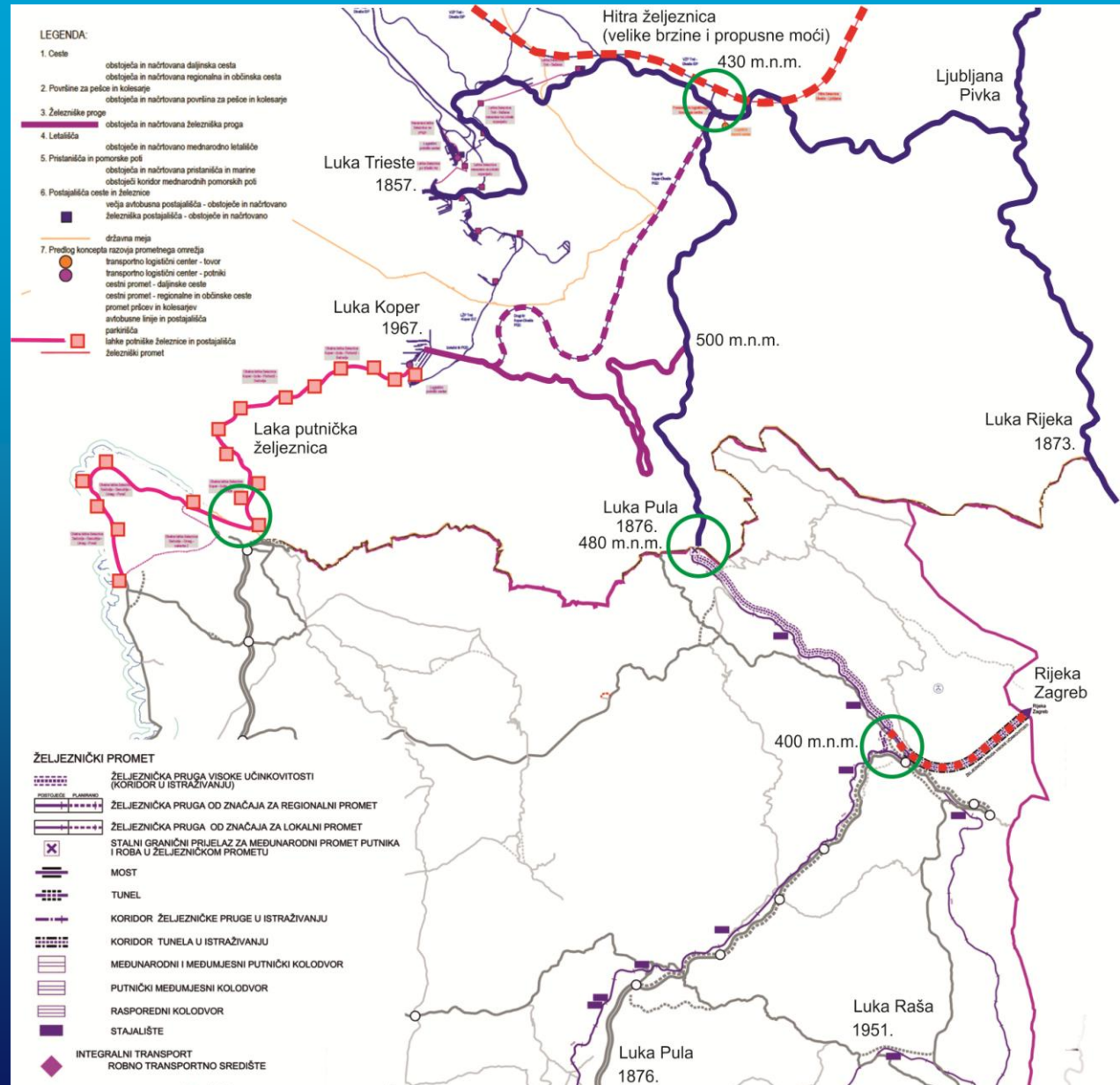
- E – **postojeća nerentabilna** pruga Pula-Buzet
(samo za slab putnički promet)
- F – **pruga izvan funkcije** luka Bršica-Lupoglav
- G – **višedesetljeća izvan funkcije** (samo koridor –
moguće koristiti za druge tipove prometa)
- H – planirana pruga do zračne luke Pula
- I – **čuvanje koridora za prugu** velike propusne moći
i velikih brzina Rijeka - tunel 14,5 km – Lupoglav
– Buzet – Sezana (potpuno nerealan projekt)
- J – moguća trasa planirane **Jadransko-Jonske** pruge
(velikih brzina – samo ako to bude EU projekt)
- ❖ Jedina moguća velika luka za teret je Raša-Bršica

1.2. Željeznički Istra HR+SLO

Brza željeznica Rijeka-Zagreb je ostvariva samo ako je to jak interes EU ili npr. Kine. Njeno produženje prema Istri i SLO još je upitnije zbog ogromnih troškova izgradnje i upitne ekonomičnosti u korištenju.

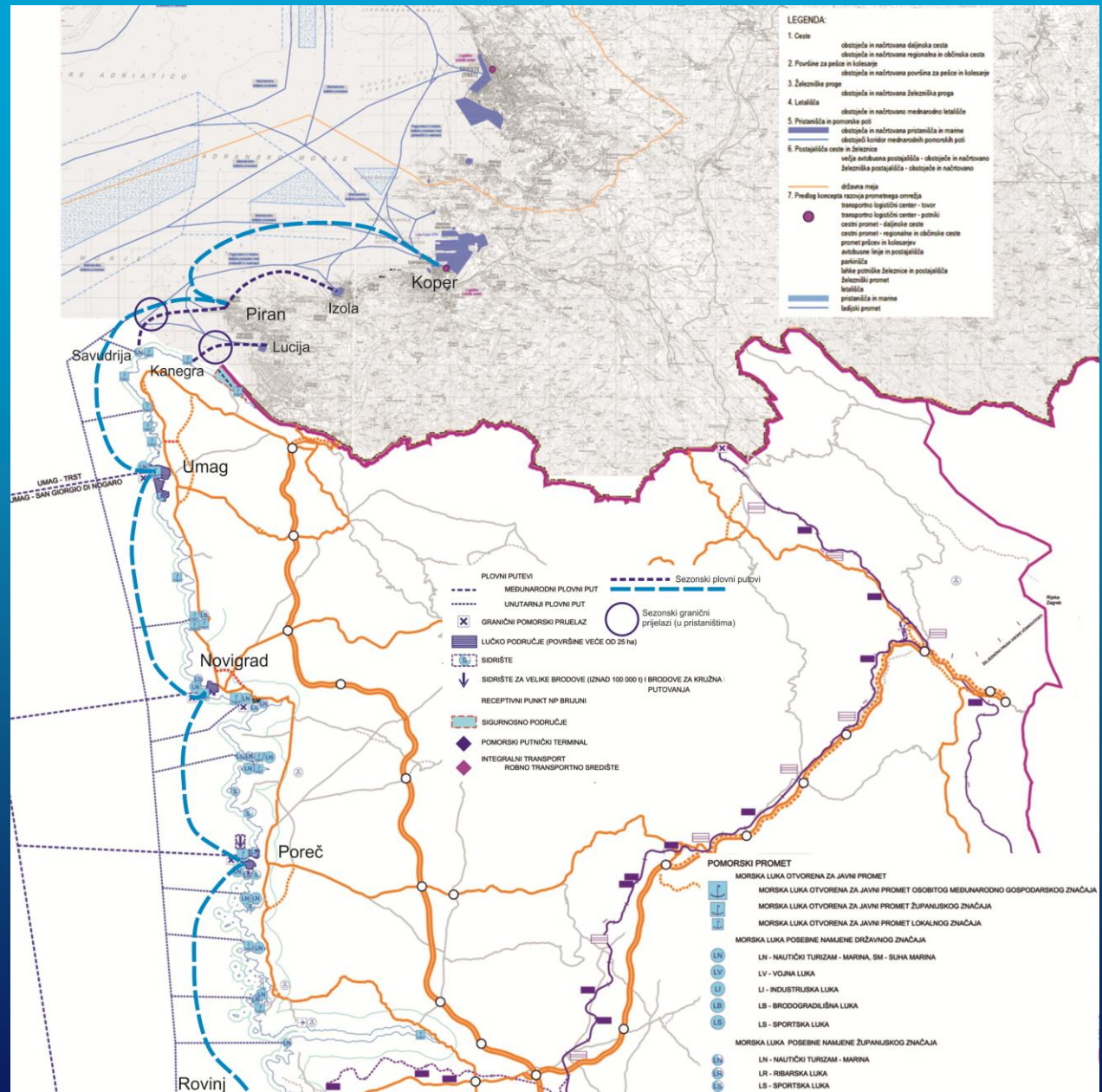

1.3. Pomorski Istra HR+SLO

Luke treba modernizirati i opremiti za putnički promet

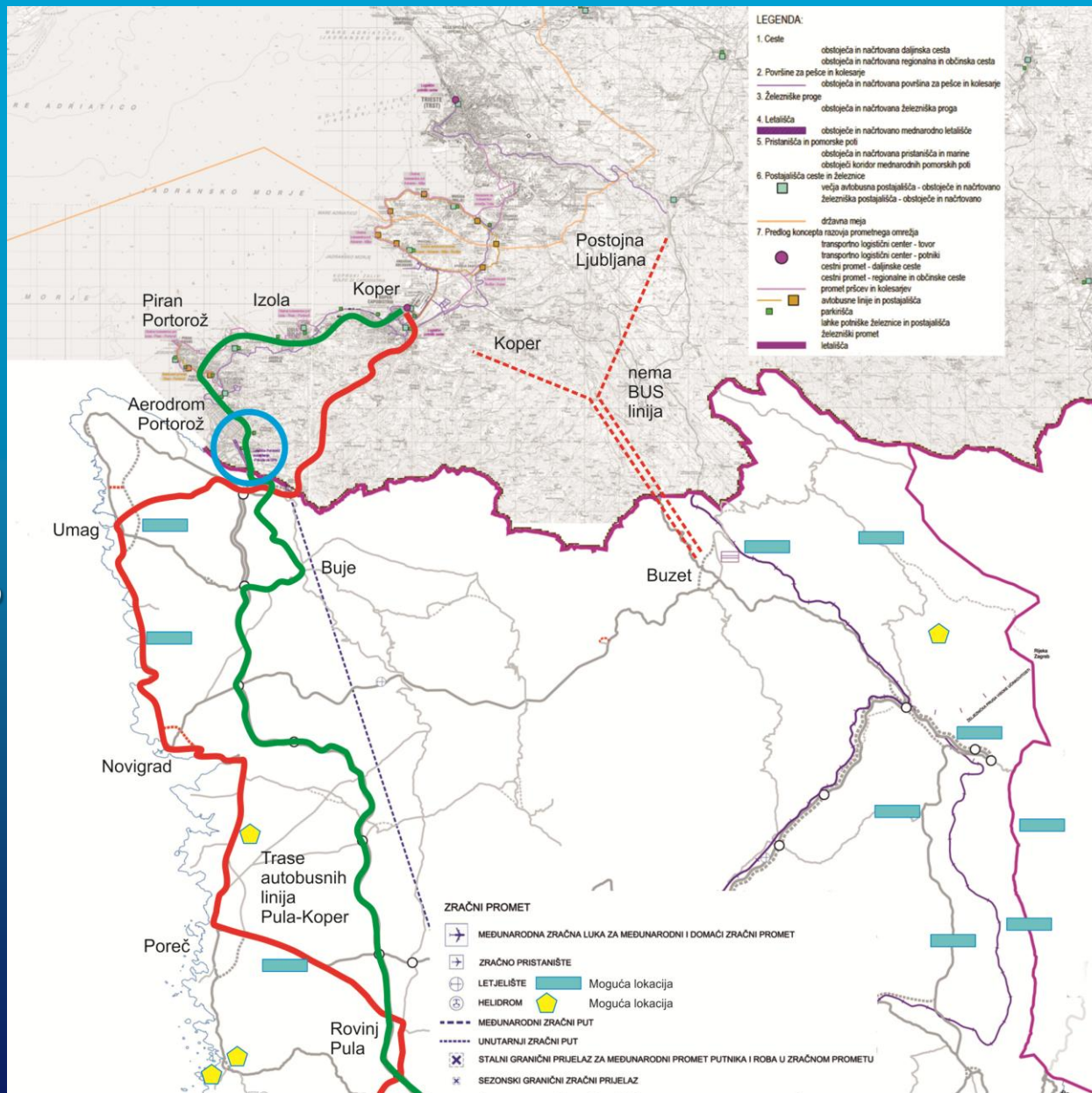
Putnički dužobalni promet će se opet odvijati kada se pojavi ekonomska održivost i kada se ukloni schengenski granični režim (ograđeni i nepristupačni carinski gatovi u lukama!)

- ❖ Dužobalne sezone linije Pula-Kopet-Trst
- ❖ Brodske i trajektne linije za Italiju
- ❖ Cjelogodišnje brodske linije Rovinj-Poreč-Novigrad-Umag-Piran-Izola-Koper
- ❖ Sezonske izletničke linije u Savudrijskoj vali – Piranskom zalivu

1.4. Zračni i BUS Istra HR+SLO

- ❖ **Ne planira se gradnja novih zračnih luka**
– dovoljne su: **Pula, Portorož, Vrsar** i Medulin
- ❖ **Unaprijediti helikopterski promet** (za spašavanje i za turizam) i urediti nekoliko letjelišta (za sport i rekreac.)
- ❖ **Podržavati razvitak tvrtki s ponudom letova** (sportskih, taxi, panoramskih, poslovnih i dr.),
- ❖ **Poticati bolju prometnu povezanost** pograničnih područja SLO i HR **javnim prijevozom** – BUS i drugo.

2. Turizam

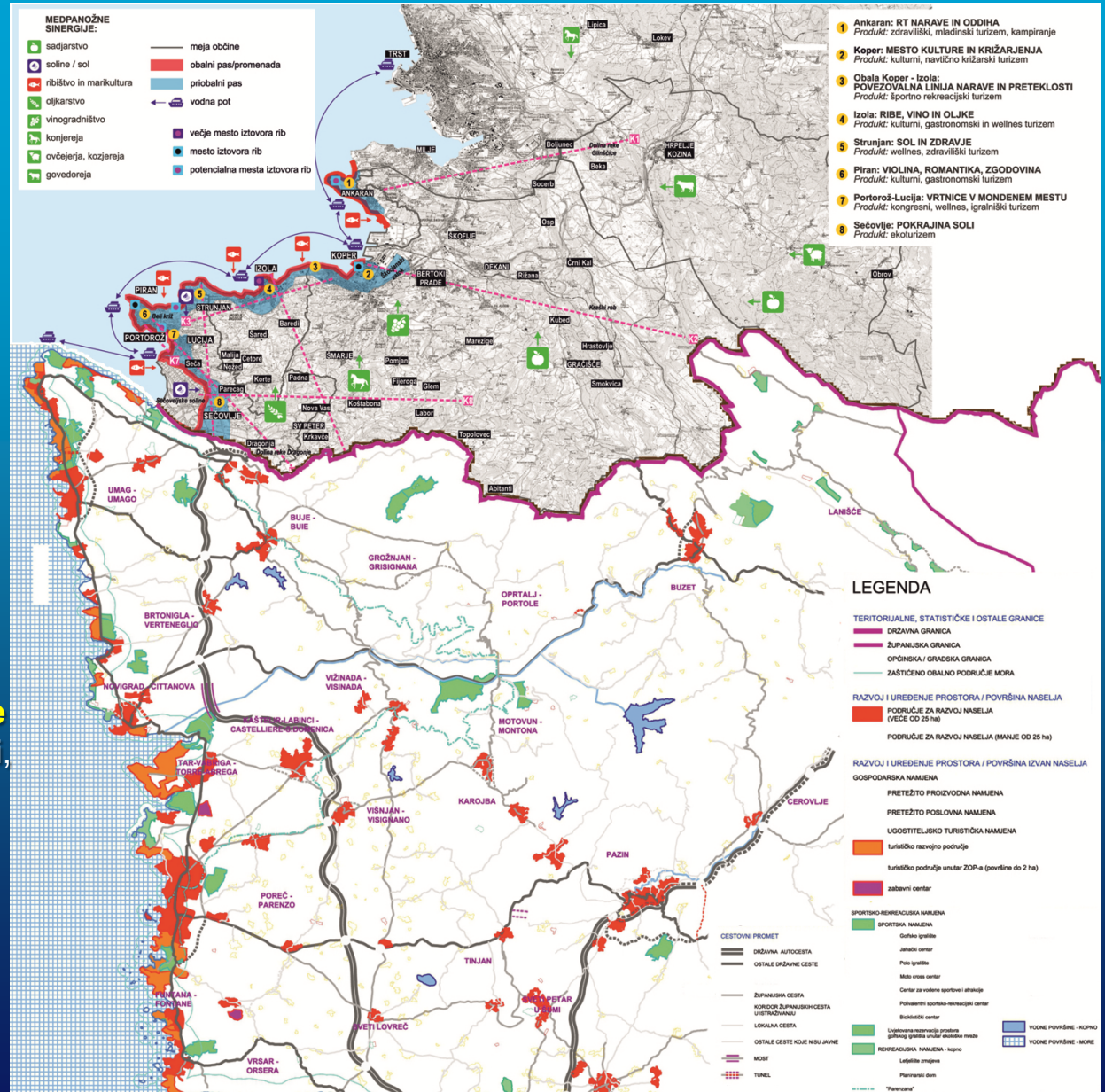
Istra HR+SLO

SLO Istra:

- ❖ **Gradnja turističkih smještajnih kapaciteta je završena.** Podizanje kategorija.
- ❖ **Krajoлик je ugrožen** od brojne gradnje u zaobalju
- ❖ **Izletnička plovidba u Piran-Savudr. zalivu je otežana** zbog graničnog režima, kao i sezonska dužobalna

HR Istra:

- ❖ **Obalno turističko područje povezuje se s zaobaljem** (izleti, rekreacija, usluge hrane i pića, poljoprivrednih dobara, kulturna i prirodna baština, smještaj)
- ❖ **Granični režim, a ne broj graničnih prijelaza, je zapreka** intenzivnijem kretanju turista u pograničnom području.

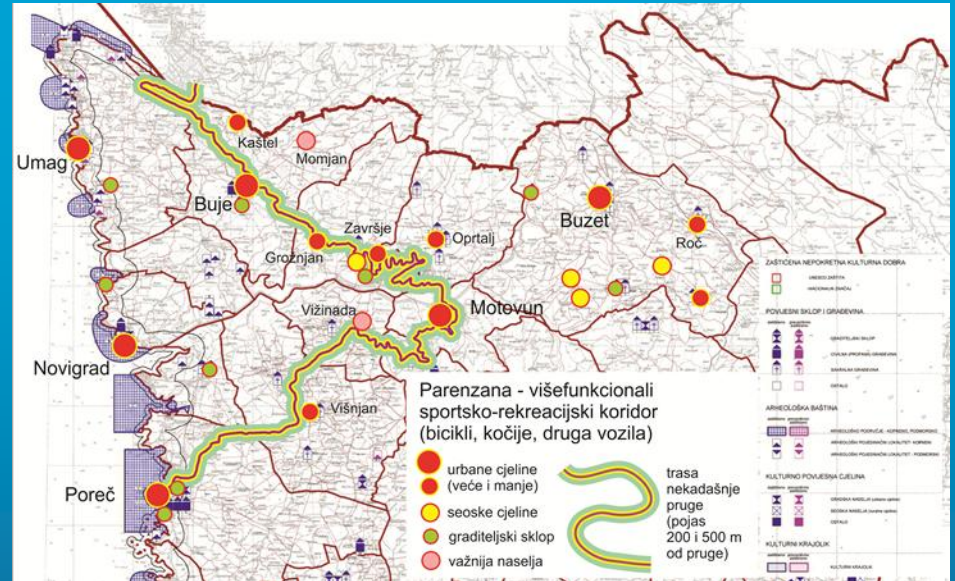

2. Turizam Istra HR+SLO

- ❖ Obala HR Istre – **podizanjem kategorije smještajnih objekata** (hotela, turističkih naselja i kampova) **postići smanjenje kapaciteta turističkih zona** na zapadnoj obali
- ❖ Prvenstveno **rješiti pitanje vlasništva nad turističkim zemljištem** – važan uvjet poticanja novih investicija u turizmu
- ❖ Usmjeravati i kontrolirati veličinu **privatnog smještaja**
- ❖ Usmjeravati i kontrolirati udjel **vikend stanovanja**

Stanovi i kuće za odmor

Legalizacija bespravnih objekata objekata u Istarskoj županiji 1968-2011.			
	JLS Gradovi	Prijavljeno	Rješeno
1	Umag	3.093	1.818
2	Poreč	4.176	3.187
3	Rovinj	2.983	2.300
4	Vodnjan	3.611	2.045
5	Pula	5.686	2.720
6	Labin	2.008	1.181
7	Pazin	1.063	718
	Ukupno 1-7	22.620	13.969
		93%	90%
8	Istarska županija	24.404	15.554
		100%	100%

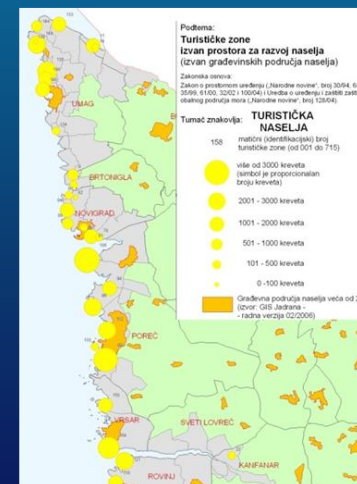

Parenzana – višefunkcijski (prometno) - sportsko-rekreacijski koridor

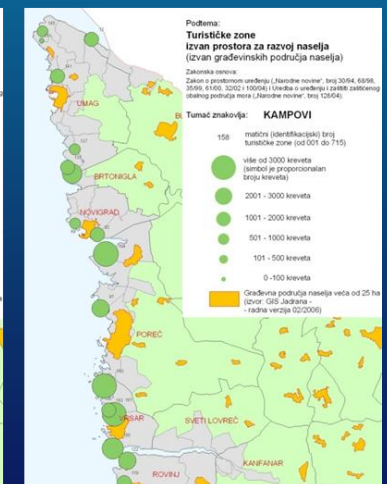
Hoteli

Turistička naselja

Kampovi

3. POLJOPRIVREDA

Istra HR+SLO

Sadržajni sklop ograničenih mogućnosti suradnje.

Suradnja ostvariva kroz razvijanje zaštićenih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (zaštita izvornosti, zaštita zemljopisnog porijekla i zaštita tradicionalnih specijaliteta).

U posljednjem desetljeću, **nažalost te suradnje još nema.** (SLO i HR se često spore pred EU institucijama za zaštitu autohtonih proizvoda)

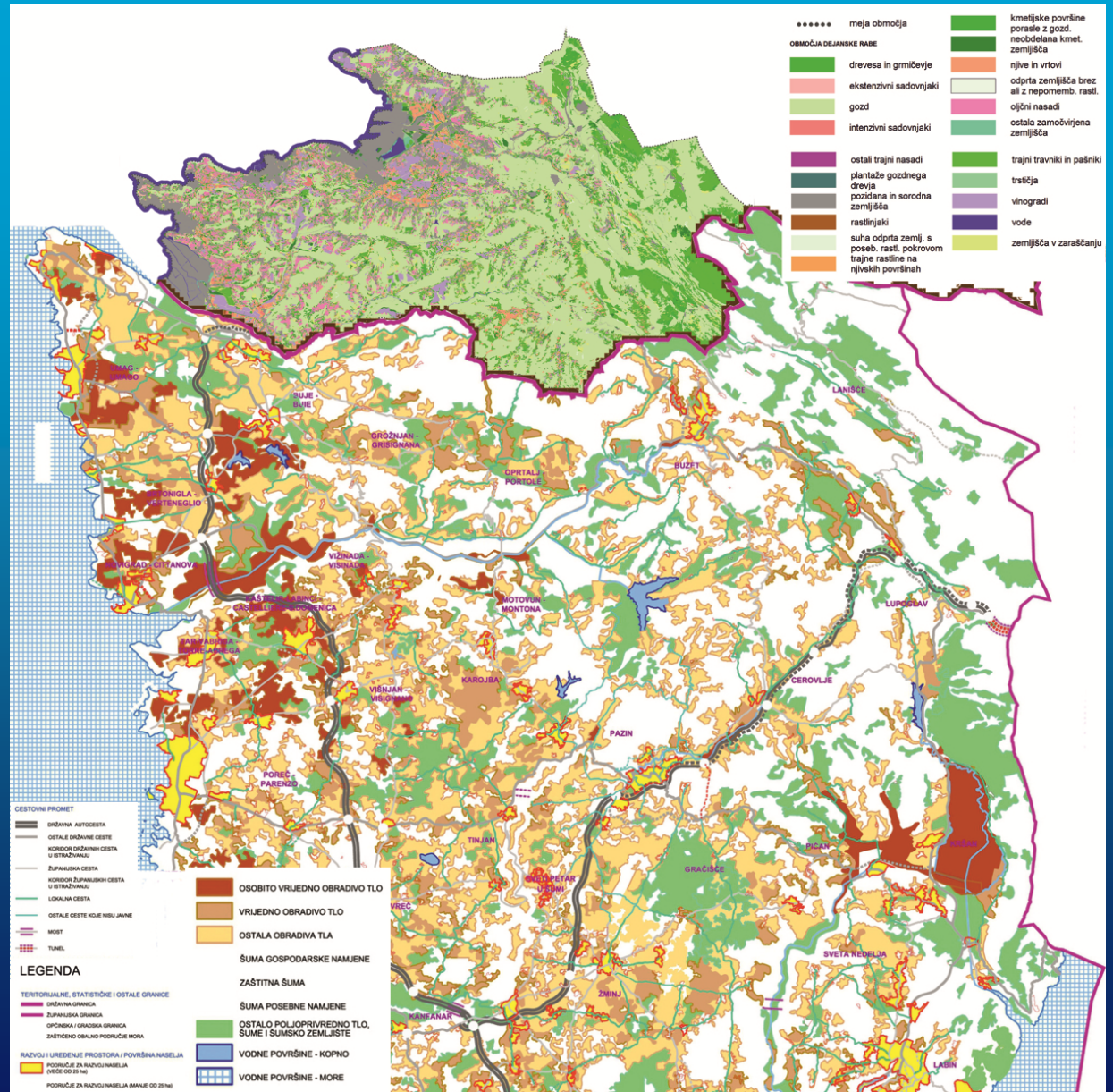
3. Poljoprivreda Istra HR+SLO

❖ **Zemljišna politika** - okrupnjavanje posjeda i uređenje zemljišta - zbog podizanja konkurentnosti ovog sektora

❖ **Održiva poljoprivreda** (gospodarski, ekološki, socijalno) **može opskrbiti stanovništvo i turiste hranom visoke kakvoće.**

❖ **Održivoj poljoprivredi** pripada najveći dio tradicijske poljoprivrede u Istri. **Povećati udio ekološke** poljoprivrede.

❖ **HR** pogranična Istra – **najbolja zemljišta su u obalnim JLS** i intenzivno se koriste i u funkciji turizma. U unutrašnjim JLS manje je poljoprivrednih zemljišta, a i lošije su kvalitete.

3. Poljoprivreda Istra HR+SLO

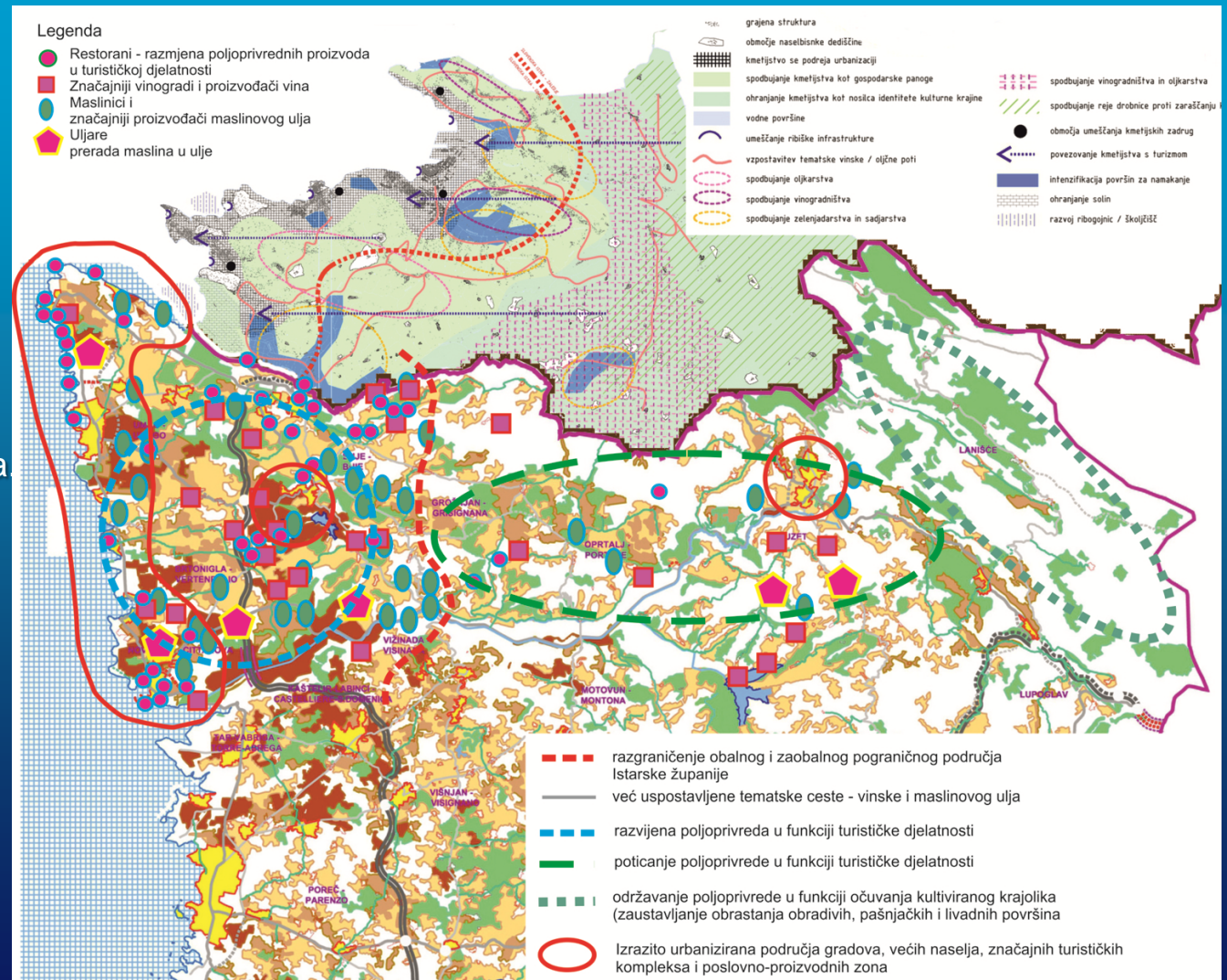
Vinogradarstvo, maslinarstvo i vočarstvo

❖ Zbog izrazitih komparativnih prednosti HR i SLO Istre za ugoj dugogodišnjih nasada (zemljište, klima, tradicija, tržište, izvornost) poticati razvoj malih poljoprivrednih poduzetnika

❖ Razvijati zajedničku regionalnu strategiju (proizvodnje, obrade, skladištenja i prodaje poljoprivrednih proizvoda), opskrbe obale s lokalno proizvedenom hranom iz zaobalja,

❖ Razvijati regionalne zaštićene brendove i marke – kroz suradnju

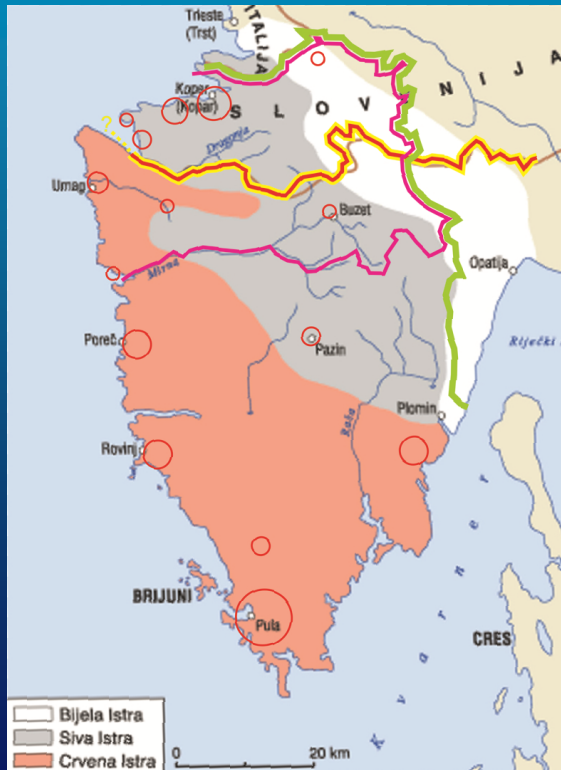
❖ U HR Istri već dijelom sačuvane stočne autohtone pasmine. Nastaviti stvarati uvjete za daljnji razvoj stočarstva (goveda, magarci, koze i ovce) i stvaranje marke proizvoda u tom sektoru.

3. Poljoprivreda Istra HR+SLO

Podjela prostora prema tipu poljoprivrednih aktivnosti:

- (A) Prostor gdje je poljoprivreda **gospodarska djelatnost**,
- (B) Prostor gdje je poljoprivreda nositelj **identiteta kultiviranog krajolika**

4. GOSPODARSTVO

Istra HR+SLO

Gospodarske zone

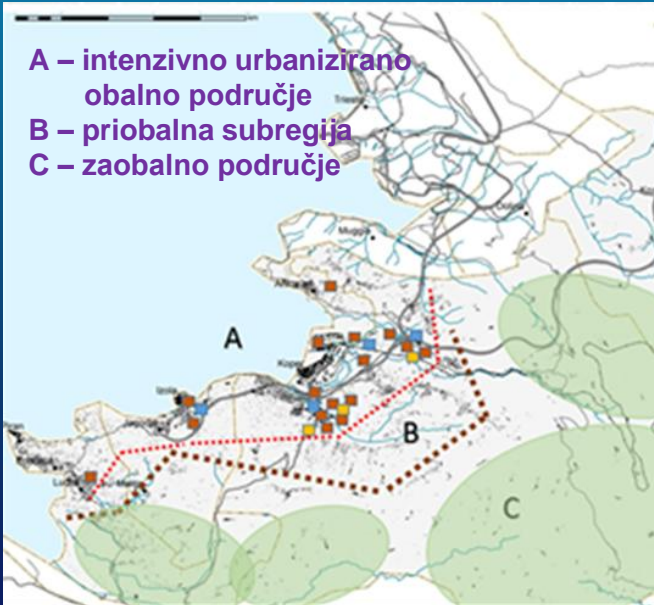
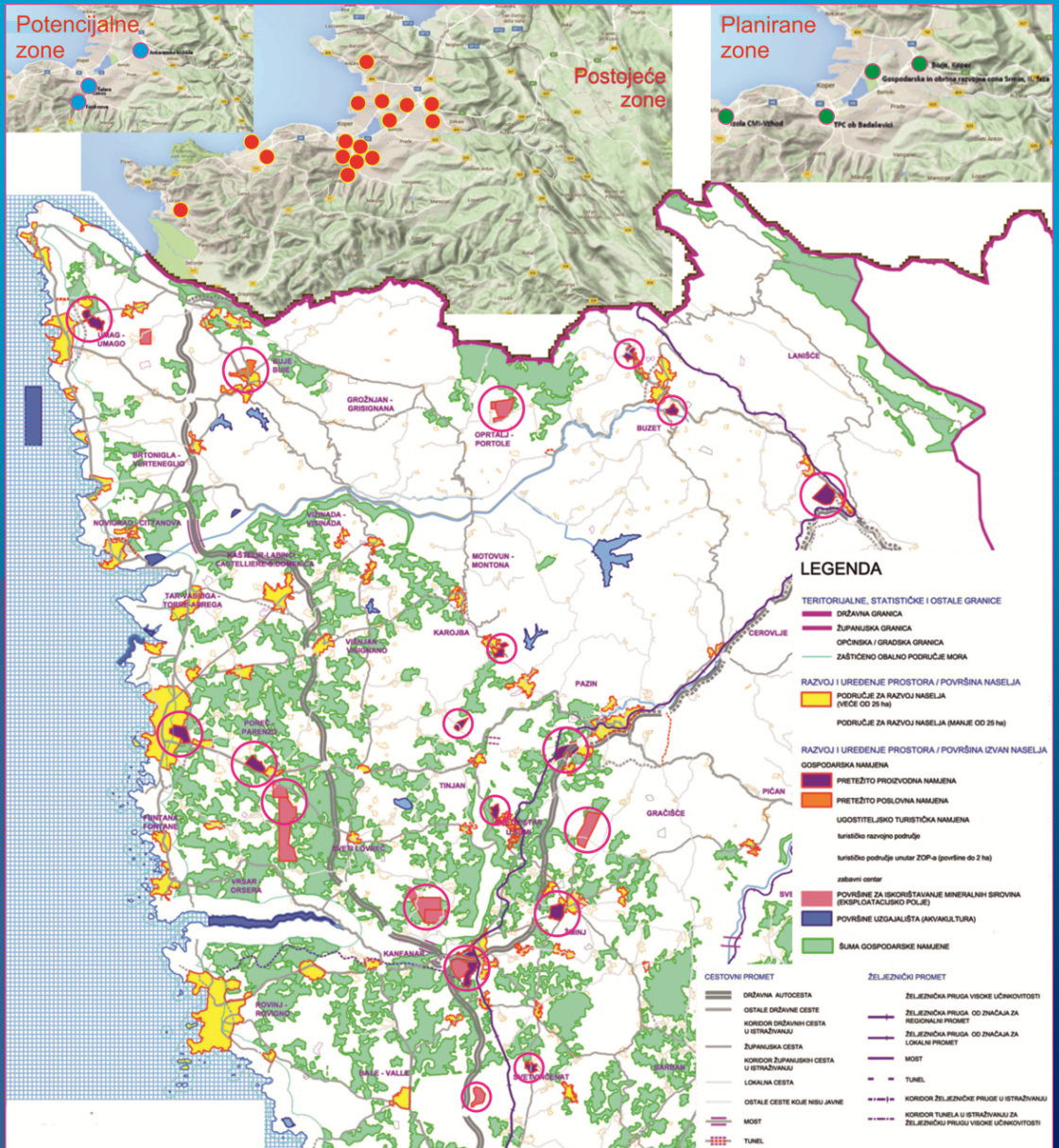
**Sadržajni sklop
ograničenih
mogućnosti suradnje**
jer su to konkurentne djelatnosti.

**Suradnja ostvariva na
nadopunjujućim projektima**
u cilju obogaćivanja
zajedničke konkurentne ponude.

4. Gospodarstvo Istra HR+SLO

U SLO Istri: 16 postojećih, 4 planirane i 3 potencijalne zone

- ❖ Na regionalnoj razini uspostaviti programsku i vremensku strategiju: planirati lokacije s različitim uvjetima poslovanja – kako bi se spriječilo zagušenje ili isključivanje pojedinih zona.
- ❖ Postojeće **degradirane obalne zone prenamijeniti** u neproizvodne

- A – intenzivno urbanizirano obalno područje
- B – priobalna subregija
- C – zaobalno područje

4. Gospodarstvo Istra HR+SLO

❖ Broj i površina planiranih gospodarskih zona u HR Istri je **višestruko prevelik** u odnosu na stvarne potrebe

❖ Prigodom izrade novih prostornih planova JLS nužno je uskladiti broj planiranih gospodarskih zona s objektivnim potrebama i mogućnostima

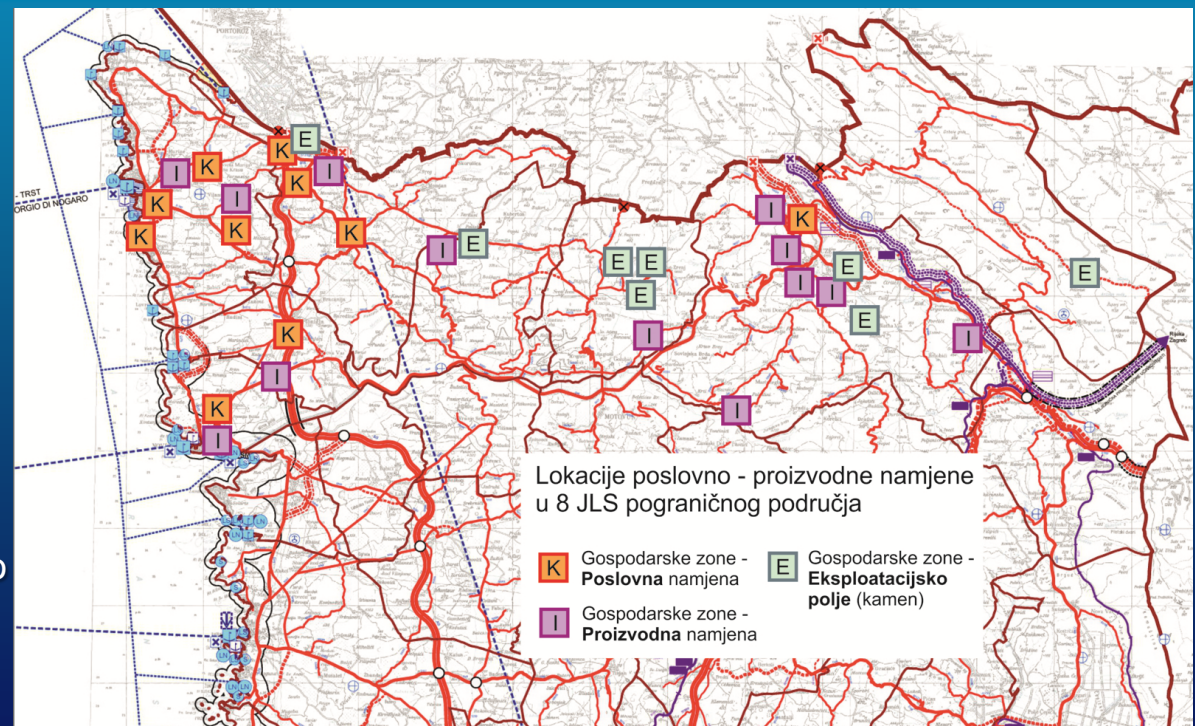
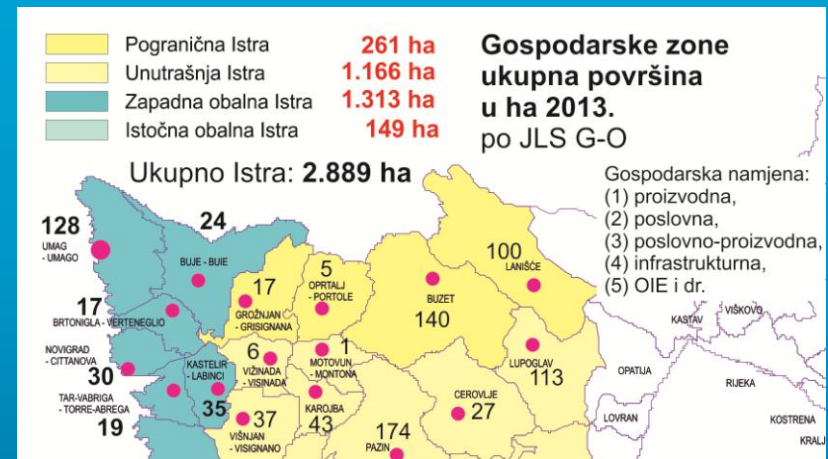
❖ Prostorni plan Istarske županije utvrdio je smjernice i pokazatelje na temelju kojih se trebaju ubuduće planirati gospodarske zone

(min. 30 radnika / ha, optimalno 70 rad./ha – ili u HR Istri ukupno oko 87.000 radnika a danas je svih zaposlenih radnika oko 91.000)

❖ Nužno je **stvoriti uvjete za brzo rješavanje imovinsko-pravnih odnosa** u cilju uspješnog realiziranja gospodarskih zona

2015.g. u HR Istri je bilo **91.000** zaposlenih, od toga:

- ❖ pravne osobe **70.400**
- ❖ obrtništvo **18.700**
- ❖ slobodne djelatnosti **1.100**
- ❖ poljoprivrednika **800**

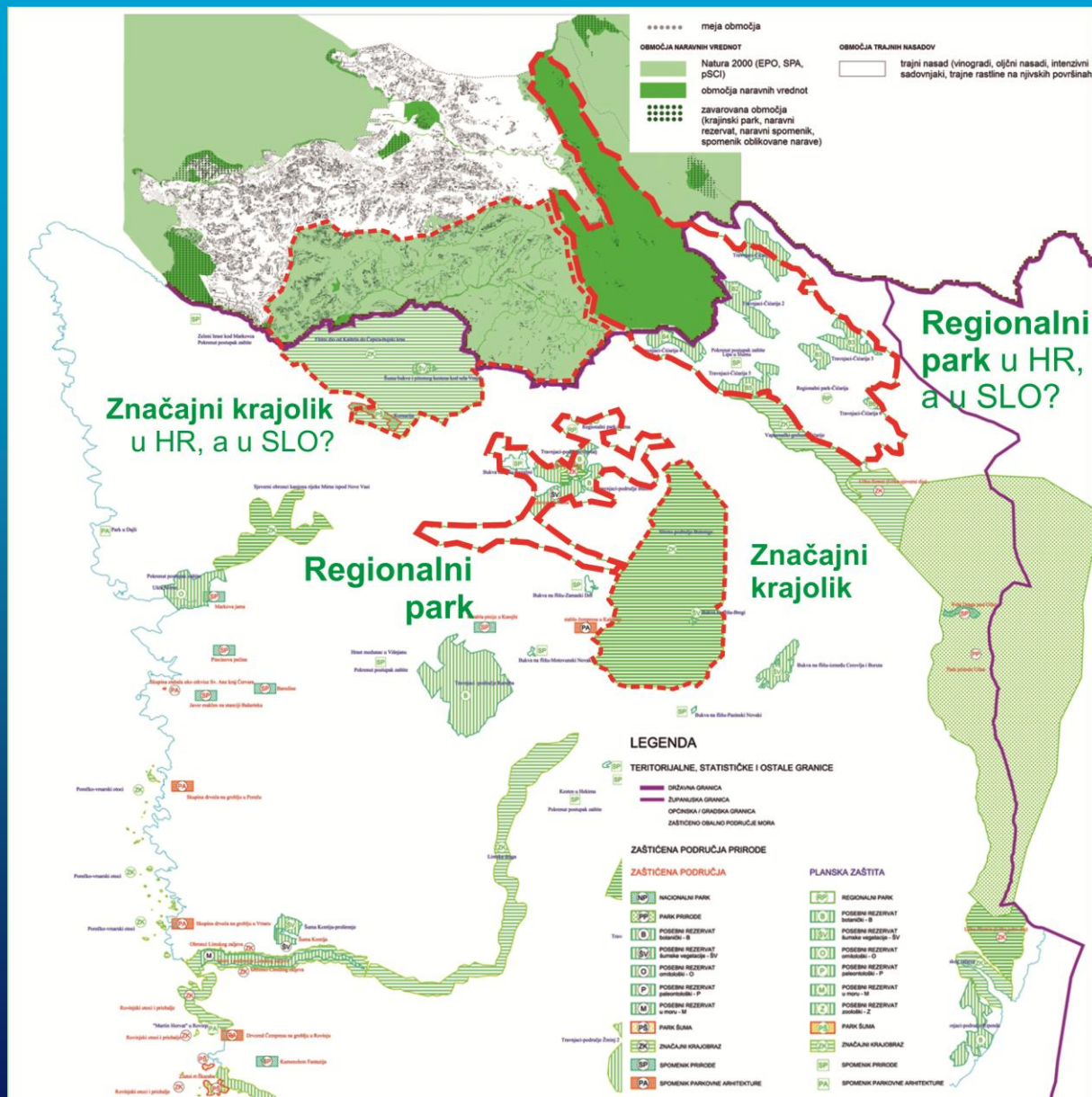

5. Zaštićena područja Istra HR+SLO

Zaštita prirodne baštine

- ❖ Uspostaviti - **osnovati** u pograničnom području zajedničke (cjelovite) **regionalne parkove** i **značajne krajolike**
- ❖ **Usklađivati metode** u SLO-HR za identificiranje krajobraznih jedinica, provedbom EU konvencije o krajolicima
- ❖ **Primjeri prekograničnih suradnji** ukazuju na **poteškoće** koje proizlaze iz različitosti u zakonskoj osnovi koja se odnosi na krajobraze, i neujednačenosti izrađenih krajobraznih dokumenata

5. Zaštićena područja Istra HR+SLO

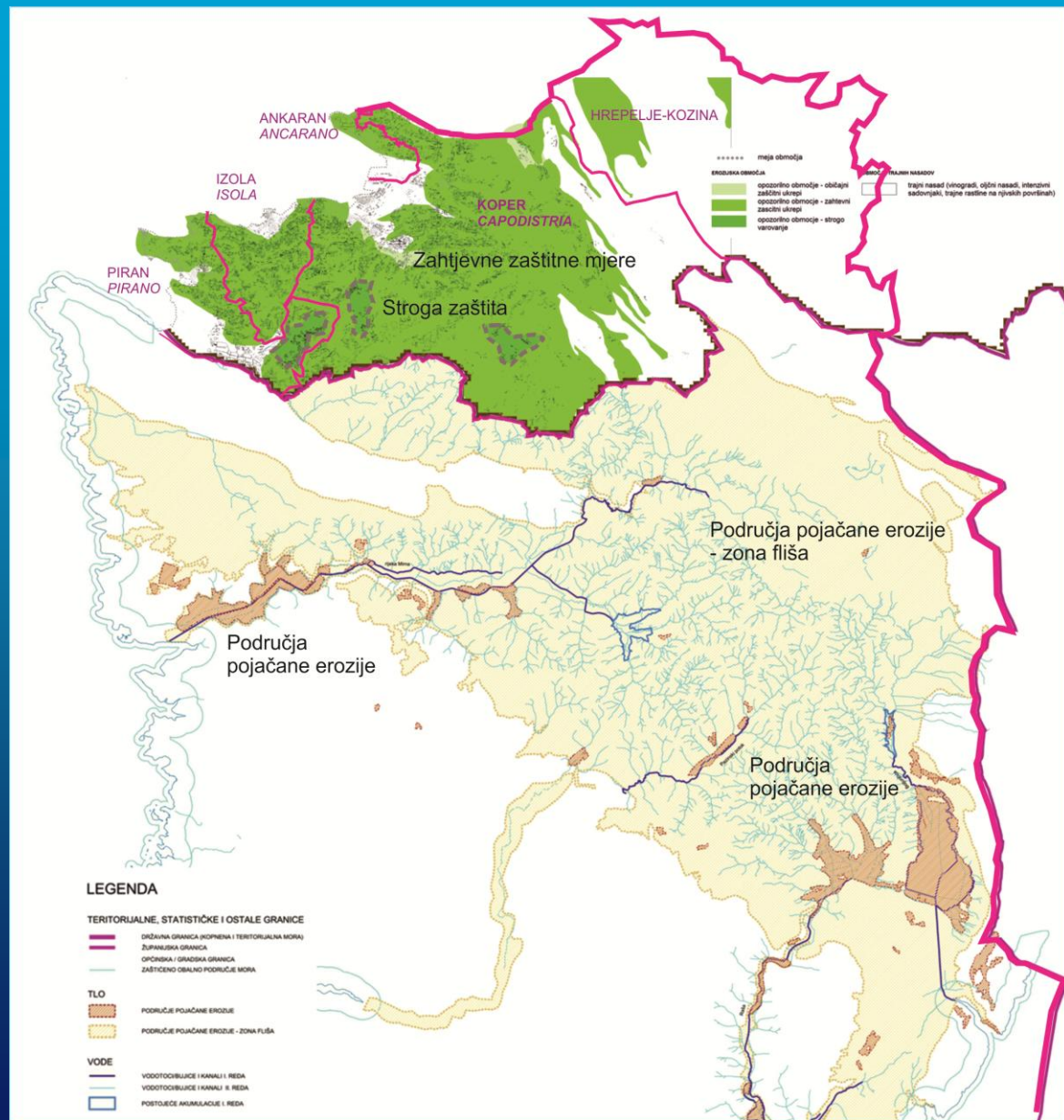
Zaštita od erozija u zonama fliša

Flišna (siva) HR Istra zauzima oko **25%** teritorija (u SLO Istri i puno više).

Erozija stvara probleme kod gradnje prometnica i drugih vrsta gradnje u flišu.

Nastaviti poticati sadnju i očuvanje travnatih i pionirskih šumskih sastojina na flišu.

Razmjena iskustava i suradnja u istraživanju i saniranju erozijskih procesa

5. Zaštićena područja Istra HR+SLO

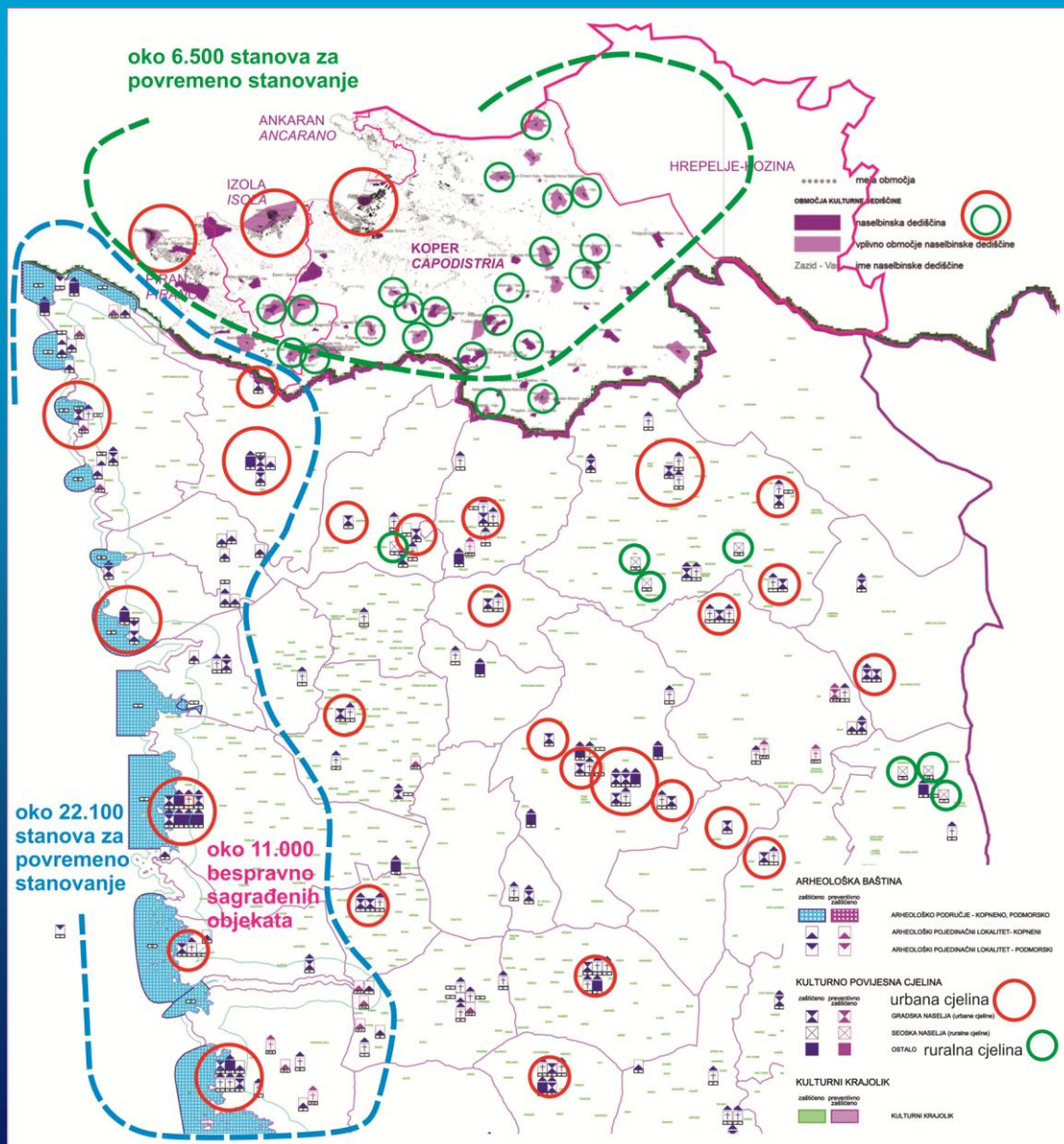
Zaštita kulturne baštine

Razmjena iskustava u zaštiti graditeljske-kulturne baštine.

Zajednička turistička ponuda i suradnja u razvijanju izletničkih trasa **za kulturni turizam**

Stanovi za povremeno stanovanje (za iznajmljivanje turistima, vikendice i privremeno nenastanjeni stanovi) **bitno utječu na život lokalne zajednice** u naseljima, osobito graditeljskim zaštićenim cjelinama.

Bespravna gradnja ugrožava graditeljske sklopove i kulturni krajolik (kada je izvan naselja)

Istaknuli smo neke bitne i najvažnije probleme i prijedloge rješenja iz Koncepta prostornog razvoja Istre.

Zainteresirani se mogu upoznati s cjelovitim sadržajem Studije na web stranici Projekta.

Zahvaljujem na Vašoj pozornosti !

Ratimir Zimmermann
Darko Martinec
Pula 26-02-2016.

